หัวข้อวิจัย ความร่วมมือส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และเพิ่มรายได้ของครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วาสนา ภานุรักษ์ และคณะ
หน่วยงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ปีที่ทำการวิจัยเสร็จเรียบร้อย พ.ศ. 2556

บทคัดย่อ

โครงการความร่วมมือส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และเพิ่มรายได้ของครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดนครราชสีมา เป็นโครงการที่ดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือของหน่วยงานราชการ หน่วยงานวิชาการ และภาคประชาชน ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อดำเนินโครงการวิจัยโดยใช้แนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ (Area-Based Collaboration หรือ ABC) โครงการนี้ดำเนินงานครอบคลุมพื้นที่ 15 อำเภอ 30 ตำบล ซึ่งเป็นพื้นที่แหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัดนครราชสีมา ด้วยโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจต่อองค์ความรู้การการผลิตข้าวปลอดภัย (GAP) เกษตรกรสามารถผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อการบริโภคและเพิ่มรายได้ของครอบครัวจากการลดต้นทุนการผลิต สนับสนุนให้ครัวเรือนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดละการใช้ปุ๋ยเคมี/สารเคมี หันไปทำการผลิตที่มีความปลอดภัยต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดำเนินการเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินโครงการโดยเน้นการพัฒนากลไกในพื้นที่เพื่อสร้างความร่วมมือในการ แก้ไขปัญหา การพัฒนาศูนย์ข้อมูลและองค์ความรู้ ในการแก้ไขปัญหา การบันทึกการผลิตข้าวของเกษตรกร การจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ **ใช้ระยะเวลาดำเนินโครงการ** 18 เดือน (15 มีนาคม 2555 – 15 กันยายน 2556)

ผลการดำเนินงาน จากการสำรวจข้อมูลการทำนาของเกษตรกร พบว่าปัญหาขาดแคลนน้ำ มีมากรองลงมาคือ เกษตรกรต้องการเรียนรู้วิธีการทำปุ๋ยชีวภาพหรือน้ำหมักชีวภาพเพื่อเป็นการลดการใช้สารเคมีและลดต้นทุนการผลิต และอันดับที่ 3 คือต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ ทั้งเมล็ดพันธุ์ข้าวและพันธุ์พืชที่ใช้หว่านเพื่อเป็นปุ๋ยก่อนที่จะเริ่มต้นการทำนาโดยเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ใช้ ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 คิดเป็นร้อยละ 90 **วิธีการทำนา**ส่วนมาก ใช้วิธีการทำนาแบบนาหว่านแห้ง (นาหว่านสำรวย) คิดเป็นร้อยละ 89 จากการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการพบว่าเกษตรกรสามารถผลิตข้าวและเหลือเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 94 โดยมีต้นทุนการผลิต ข้าวในแต่ละรอบปีเฉลี่ยต่อไร่อยู่ที่ 2,641 บาท โดยเกษตรกรร้อยละ 74 สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดละการใช้ปุ๋ยเคมี / สารเคมี ในการผลิตข้าวเพื่อความปลอดภัยต่อตนเอง และสิ่งแวดล้อมมีการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และจากการดำเนินโครงการภายใต้กลไกความร่วมมือสามารถจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการเรียนรู้การผลิตข้าวปลอดภัยในระดับตำบลร่วมกับภาคีเครือข่ายจำนวน 3 ศูนย์ และศูนย์ข้อมูลการเรียนรู้การผลิตข้าวปลอดภัยระดับจังหวัดจำนวน 1 ศูนย์

Abstract

The Cooperation to Promote the Good Agriculture Practices for Rice to Food Security and Increase the Family Income in Accordance with the Philosophy of Sufficiency Economy was the project under the cooperation of the government, the academic and the public sectors in Nakhon Ratchasima Province. The project was an Area-Based Collaboration which covered 15 districts (30 sub-districts). The study area was an important rice production source in Nakhon Ratchasima Province.

The purpose of the study was 1) to enhance the agriculturists' knowledge about the Good Agriculture Practices for rice cultivation. 2) the agriculturists could cultivate the rice with the Good Agriculture Practices (GAP Rice) and increase the family income from the decreasing in the cost. 3) to support the agriculturists to decrease the chemical fertilizers and to use the Good Agriculture Practices. This would be safe for the agriculturists, the consumers and the environment in accordance with the philosophy of sufficiency economy.The project was carried out by emphasizing the area -based mechanism development to solve the problems of the Learning Center development and the rice production record. The project was operated in 18 months (March 15, 2012. – September 15,2013)

The study revealed that the most important problem of the rice cultivation was the water lack, followed by the organic fertilizer production to decrease the chemical fertilizer as well as the cost. The last problem was the rice seeds and the fertilizer - plant seeds lack. Most of the rice seeds being used was 105 white jasmine (90%). The agriculturists cultivated the dry field – rice (89%). According to the evaluation of the project, it was found that the agriculturists could produce sufficient rice for consumption (94%). The cost of production was average 2,641 bahts per rai. The agriculturists could decrease the chemical fertilizer/chemical substance usage in the GAP rice cultivation (74%). The purpose was to save their lives and the environment in accordance with the Philosophy of Sufficiency Economy. By the cooperation mechanism, 3 Good Agriculture Practices for Rice Learning Centers could be founded in sub-districts and network parties as well as another one in the province.